Непша О.В., Онопко С.А.

УЧАСТЬ ПРИРОДНИХ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ В КОРОТКОЧАСНОМУ ВІДПОЧИНКУ (НА ПРИКЛАДІ ЗАПОРІЗЬКОГО ПРИАЗОВ'Я)

Населення міст віддає перевагу проведенню короткочасного відпочинку в рекреаційних лісах та парках зеленої зони, які формуються на основі природно-ландшафтних компонентів - лісів, лугів та водоймищ. Для відновлення сил у цій зоні потребується на 60% менше часу, чим в місті. [1, с.86].

На сучасному етапі не висаджуються ліси з метою рекреаційного використання, вирощування їх до відповідного віку потребує багато часових та людських витрат, тому для цієї мети пристосовують природні та штучно створені лісові насадження, які крім рекреаційних, володіють і іншими захисними та господарськими функціями більш широкого і комплексного значення.

Зелені насадження знижують концентрацію шкідливих газів в атмосферному повітрі. Якщо концентрація шкідливих речовин не дуже велика, тобто якщо вона не ставить під загрозу існування самого дерева, воно відкладає ці речовини в свої тканини. Ліс являється мовби природним абсорбентом. Також ліси мають властивість вловлювати пил та можуть вловлювати до 70% пилу з повітря.

Зелені насадження покращують електро-гігієнічні властивості атмосфери: вони приблизно в 3 рази збільшують кількість легких іонів з негативним зарядом. В той же час кількість важких іонів з позитивним зарядом скорочується. Легкі іони освіжають повітря і люди менше стомлюються.

В лісовому повітрі ступінь іонізації кисню в 2-3 рази більше, ніж в морському або над лукою, і в 5-10 разів більше, ніж в міському.

Ліси значно збагачують повітря фітонцидами, які здатні знищувати мікроорганізми – багато які патогенні гриби, бактерії, проявляти сильний вплив на численні організми (навіть вбивати комах). Всі рослини можуть виділяти в атмосферу, воду або грунт фітонцидні речовини. Фітонциди виробляють у рослин імунітет до захворювань.

В санітарно-гігієнічному відношенні дуже важлива можливість фітонцидів бути активізаторами важливіших фізіологічних процесів в організмі людини, тому дію багатьох з них можна рівняти з дією вітамінів і провітамінів. Фітонциди при природній концентрації сприяють відкладанню і більш економному використанню вітаміну С, а також позитивним окислювальним процесам, сприятливо впливають на серцево-судинну систему, активізують ферментативну діяльність організмів. Не усвідомлюючи цього багато людей прагнуть провести свій вільний час « на природі».

Лісові насадження, що використовуються з рекреаційною метою підрозділяються за інтенсивністю їх використання на ті, що використовуються щоденно та періодично. Ліси, що використовуються щоденно, розміщуються в більшості навколо міст. А ті ліси, що використовуються періодично, помірно віддалені від міста.

За видами рекреаційної діяльності та віддаленості від великих міст рекреаційні лісові насадження розподіляються таким чином:

- приміські ліси для відпочинку, віддалені від центра міста не більше чим на 50 км / в залежності від міста /;
- ліси для відпочинку, що розміщені від центра міста на відстані 50 км і більше. [2, с.73]

Приміські ліси в свою чергу поділяються на близькі приміські та помірно віддалені від міста. Віддаленість перших, в залежності від розмірів міста – від 2 до 5 км / за виключенням іноді більше, якщо ліс розміщений в районі пляжу/

. Ці ліси використовуються інтенсивно. Ліси, помірно віддалені від міста, використовуються для відпочинку з середньою інтенсивністю.

Зважаючи на те, що основна частина часу для відпочинку населення - це вільний від роботи час в робочі дні, люди найбільш часто відвідують близькі приміські ліси, особливо лісопарки. Більшість городян відвідують їх в вихідні дні в кінці робочого тижня

Близькі приміські ліси, при певному оформленні, поступово перетворюються в лісопарки і характеризуються переважанням лісових ландшафтів (75-85 %). Коли процес йде стихійно, лісові насадження сильно деградують і гублять свої декоративні і санітарно-гігієнічні якості. Планомірна перебудова приміського лісу в лісопарк за заздалегідь розробленим проектом запобігає негативному впливу рекреаційного навантаження. При цьому збільшується густота транспортної мережі. В рекреаційних лісах, які стихійно експлуатуються, виникає багато нових витоптаних стежок, які проходять крізь унікальні ділянки фітоценозу, які потребують охорони. Стежинкова мережа повинна враховувати не тільки рекреаційні потреби, але й екологічні можливості природних ландшафтів.

Кількісний ріст відпочиваючих в рекреаційних лісах потребує певної матеріально-технічної бази для їх обслуговування. Створюються автостоянки, спортивні і туристичні стоянки, майданчики для пікніків, схованки від дощу та інш.

Більшість приміських лісових насаджень України, які належать до л лісового фонду не завжди відповідають потребам рекреації. Естетичні властивості лісового ландшафту залежать від рельєфу, ґрунтових умов, видового складу лісонасаджень, їх віку, зімкнутості, структури підросту, підліску та рослинного покриву. Лісові насадження для відпочинку виграють, якщо в них є невеликі галявини, які заростають влітку травою та квітами. Рекреаційні лісонасадження повинні бути декоративні, довгочасні, мати санітарно-гігієнічні властивості. Чим різноманітніше і контрастніше тональність квітів весною і листя восени, тим декоративніше лісонасадження. Тому в створюваних лісопарках збільшують площі відкритих лучних просторів та водоймищ.

По функціональному призначенню виділяють три основних типа лісопарків: прогулянкові, спортивні і поліфункціональні. [3, с.137] Прогулянковий - найбільш розповсюджений тип лісопарків, формується поблизу жилого району і виконує рекреаційно-оздоровчу функцію. Спортивні лісопарки розміщуються в системі рекреаційних територій приміської зони і використовуються для занять з різних видів спорту. Поліфункціональні лісопарки виконують одночасно декілька функцій: прогулянкову, природопізнавальну і природоохоронну.

Велике природоохоронне, пізнавальне і рекреаційне значення мають рекреаційні природні парки міжагломераційного значення, що створюються на великих територіях. Природні рекреаційні парки відрізняються багатофункціональною напрямленістю і за характером природокористування поділяються на декілька зон, які пов'язані в єдину територіальну систему. В усіх парках буде один і той самий набір функціональних зон: прогулянкові, спортивні, для здійснення аматорських занять, селітебно-рекреаційні, селітебні для обслуговуючого персоналу і господарсько-технічні.

Організація рекреаційних природних парків дозволить оптимально поєднувати інтереси приводи, відпочинку і господарства і все більше задовольняти зростаючі рекреаційні потреби населення на протязі всього року.

Структура зеленого пояса навколо міст степової зони характерна своїми специфічними особливостями. На перший план виходять задачі пом'якшення несприятливих мікрокліматичних факторів. Особлива роль відводиться вітрозахисним смугам, при наявності водойм місця масового відпочинку завжди прив взуються до них. Для відпочинку можуть бути використані не тільки рекреаційні ліси, але й лісонасадження технічного призначення: водоохоронні

ґрунтозахисні та інш.

Зелені зони міст Запорізького Приазов'я мають великий потенціал рекреаційних ресурсів: клімат, акваторії, пляжі, водні, бальнеологічні ресурси, штучні лісонасадження. Істотним їх недоліком є дуже низький рівень пейзажного різноманіття. Збільшити атрактивність території можливо багатьма способами, але в даний момент економічного застою більш ефективним і дешевим є - залісіння приміських територій Запорізького Приазов'я. При цьому буде досягнуто декілька цілей - підвищиться атрактивність територій, закріплення берегів водойм, збільшаться рекреаційні території короткочасного відпочинку, розшириться мережа рекреаційних послуг, що в свою чергу сприятливо вплине на бюджет і дозволить створити додаткові робочі місця.

Література

1. Реймерс Н.Ф. Охрана природы и окружающей среды: Слов.-справ -М • Просвещение, 1992.-320 с.
2. Лес и отдых. М.: Лесная промышленность, 1975. -192 с.
3. Кучерявый В.А. Природная среда города. -Львов: Вища школа, 1984. -143 с.